

100 tekjuhæstu einstaklingar, samkvæmt Frjálsri verslun

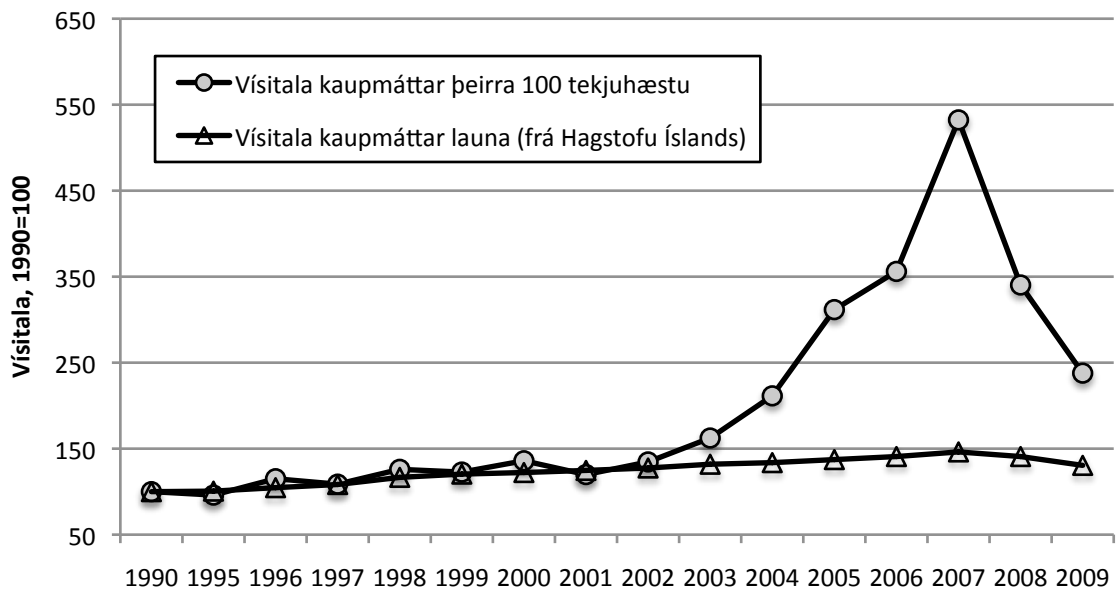
Þróun atvinnutekna þeirra 1990-2009
Arnaldur Sölvi Kristjánsson og Stefán Ólafsson

Á hverju ári eru álagningarskrár opinberra gjalda lagðar fram á skattstofum. Frjáls verslun hefur um árabil nýtt sér það og birt tekjur valinna einstaklinga. Hópurinn sem þeir birta í hinu árlega tekjublaði hefur vaxið með árunum, þannig voru tekjur einungis 300 einstaklinga birtar árið 1990 en nú árið 2010 voru birtar upplýsingar um tekjur um 3.000 einstaklinga, þ.e. um atvinnutekjur þeirra árið 2009. Könnun Frjálsrar verslunar byggist á álögðu útsvari eins og það birtist í álagningarskrám. Í tölunum eru því ekki fjármangstekjur viðkomandi einstaklinga. Villur geta þó verið í gögnunum þar sem kærufrestur er ekki liðinn og í sumum tilvikum kann að vera að skattstjóri hafi áætlað tekjur.

Úr tekjublöðunum hafa meðaltekjur 100 tekjuhæstu einstaklinga verið reiknaðar aftur til 1990, á Þjóðmálastofnun Háskóla Íslands, til fróðleiks. Það skal áréttað að hér er ófullkomin gögn að ræða, enda úrtak Frjálsrar verslunar ekki vísindalega tekið. Þannig er t.d. alls ekki víst að allir sem eru í hópi 100 raunverulega tekjuhæstu Íslendinga séu í úrtaki Frjálsrar verslunar (líklegast á þetta þó sérstaklega við um byrjun tímabilsins þegar úrtakið var lítið). Engu að síður eru gögnin vel til þess fallin að veita vísbendingu um þróun launatekna hjá þeim allra tekjuhæstu.

Aftur skal ítrekað að tölur Frjálsrar verslunar ná einkum til atvinnutekna en sleppa fjármagnstekjum. Þær eru sérstaklega háar hjá þeim tekjuhærri í samfélaginu. Gögn Ríkisskattstjóra fyrir árið 2007 sýna að tekjuhæsta 1% fjölskyldna var með lang stærstan hluta tekna sinna sem fjármagnstekjur, þ.e. um 85% heildartekna. Tölur Frjálsrar verslunar vanmeta því hæstu tekjur Íslendinga verulega, eins og kemur fram síðar í þessu fréttabréfi.

Mynd 1. 100 tekjuhæstu einstaklingar skv. FV
Samanburður við almennar launatekjur

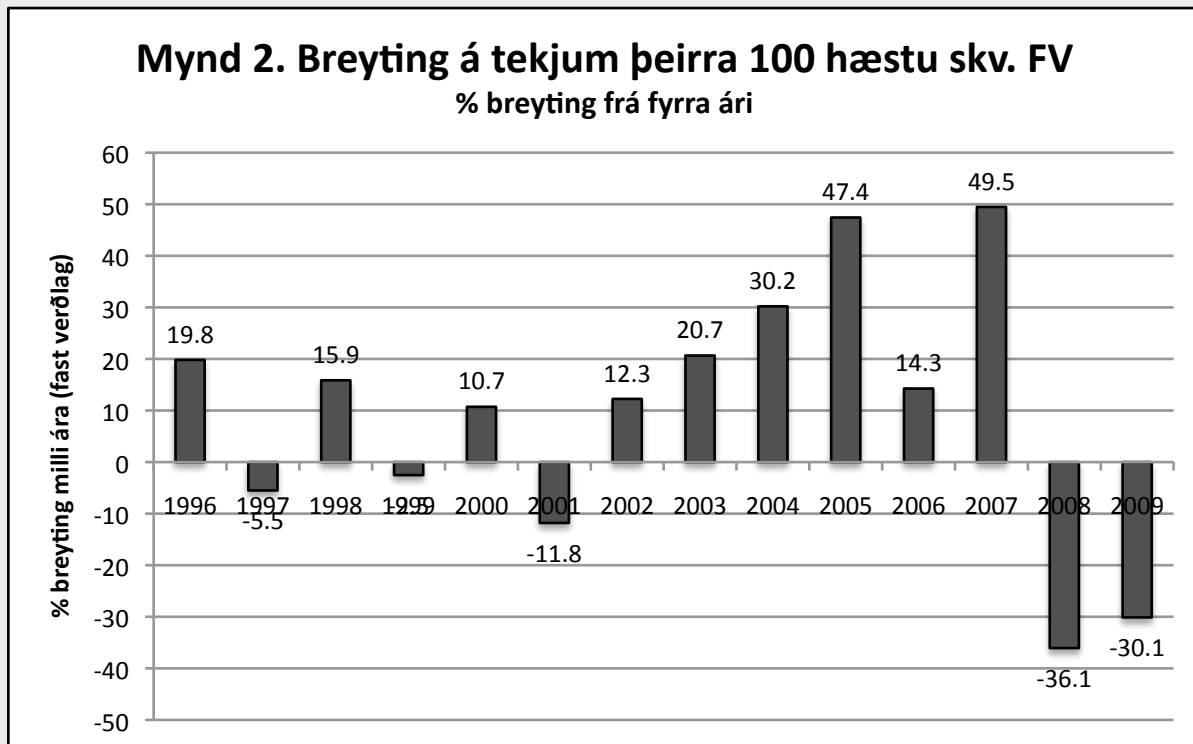
Mynd 1 sýnir þróun atvinnutekna 100 tekjuhæstu einstaklinganna í Frjálsri verslun á árunum 1990 til 2009, þ.e. fyrir meðaltal hópsins og til samanburðar er vísitala kaupmáttar launa frá Hagstofu Íslands sem sýnir launaþróun vinnandi fólks almennt. Vísitölurnar eru leiðréttar fyrir verðlagsþróun, þ.e. þær sýna kaupmáttarþróun (ekki er þó tekið tillit til tekjuskatts). Þar má sjá að fram til 2002 þróuðust

atvinnutekjur hjá 100 tekjuhæstu einstaklingum á svipaðan máta eða lítillga umfram almenn laun (fjármagnstekjur voru hins vegar farnar að aukast umtalsvert hjá tekjuhæsta hópnum strax frá 1998).

Frá 2003 til 2007 jukust atvinnutekjur þeirra 100 tekjuhæstu hins vegar langt umfram tekjur annarra í þjóðfélaginu. Þannig náði vísitala fyrir meðaltal 100 tekjuhæstu yfir 500 stig, á meðan að vísitala kaupmáttar launa var 146 árið 2007 (báðar byrjuðu á 100 árið 1990). Árin 2008 og 2009 dró verulega úr tekjum hjá þeim 100 tekjuhæstu, að sama skapi dró lítillga úr vísitölu kaupmáttar launa. Þrátt fyrir meiri lækkun hæstu atvinnutekna 2008 og 2009 hefur bilið á milli vísitala kaupmáttar þeirra 100 tekjuhæstu og vísitölu kaupmáttar launa sem varð á eftir 2002 ekki gengið að fullu til baka.

Á mynd 1 má sjá að tekjur hjá 100 tekjuhæstu einstaklingunum á árinu 2009 voru á milli þess sem þær voru á árunum 2004 og 2005. Ráðstöfunartekjur þessa hóps hafa því með öðrum orðum færst aftur um 4 til 5 ár í tímann. En þá vantar fjármagnstekjur alveg inn í myndina (Þjóðmálastofnun mun gera grein fyrir þróun heildartekna, að meðtöldum fjármagnstekjum, þegar nýjustu tölur Ríkisskattstjóra liggja fyrir).

Mynd 2 sýnir hlutfallslegau breytingu á meðal atvinnutekjum þeirra 100 tekjuhæstu milli ára (á föstu verðlagi), samkvæmt tölum Frjálsrar verslunar.

Með samanlagðri lækkun atvinnutekna þeirra 100 hæstu í kreppunni árin 2008 og 2009 (samtals um 55% lækkun) hefur hækkunin sem varð árin 2005 til 2007 að stórum hluta gengið til baka (samtals um 71% hækkun). Þær miklu hækkunir sem urðu á atvinnutekjum hæstu 100 einstaklinganna frá 2002 til 2004 standa þó enn eftir.

Í töflu 1 eru svo sýndar rauntölur atvinnutekna þeirra 100 hæstu (meðaltöl á verðlagi 2009).

Tafla 1. Meðaltekjur 100 tekjuhæstu einstaklinga á verðlagi ársins 2009
(atvinnutekjur á mánuði í þús. kr.).

2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
2,869	2,530	2,840	3,427	4,462	6,578	7,516	11,234	7,182	5,019

Atvinnutekjur þeirra sem voru með hæstar tekjur í yfirliti Frjálsrar verslunar voru á milli 2,5 og 3 milljónir króna árin 2000-2002 en hækkuðu síðan upp í 11,2 milljónir árið 2007 en enda í rúmum 5 milljónum á mánuði 2009, eða helmingi hærra að raunvirði en var 2000-2002.

Aftur skal ítrekað að fjármagnstekjur vantar inn í þessa mynd, en samkvæmt gögnum Ríkisskattstjóra voru tekjuhæstu fjölskyldurnar (hæsta 1% fjölskyldna, sem voru rúmlega 600 fjölskyldur) árið 2007 með að meðaltali um 18 milljónir á mánuði í heildartekjur (allar tekjur meðtaldar: atvinnutekjur, fjármagnstekjur og lífeyristekjur).

Sjá nánar fleira um tengt efni á www.ts.hi.is. Nánari upplýsingar veita höfundar (olafsson@hi.is).